

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

D. Dionysii Carthusiani, luculenta iuxta ac compendiaria in Acta apostolorum exegesis siue commentaria

Dionysius <Cartusianus>

Coloniæ, 1532

VD16 D 1926

Elucidatio 9 cap. Saulus adhuc spirans art. 9

urn:nbn:de:hbz:466:1-38702

lestinae in qua habuit domum, quae ut asserit Beda, usque hodie demonstratur. Cubiculum quoque filiarum eius virginum prophetissarum, de quibus infra habet sed demonstrationem illam, puto ad tempus praeteritum referendam. An vero iam ita sit, nescio.

Elucidatio capituli noni. Saulus adhuc spirans.

Articulus nonus

Circa principium praecedentis capituli dixit Lucas. Saulus autem deuastabat ecclesiam, nunc ad illud verba sua continuans, prosequitur quod incepit. ¶ Saulus adhuc spirans minarum, & caedis ¶ id est, minas & percussiones ex intimis suis effundens ¶ in discipulos domini, accessit ad principem sacerdotum, & petiit ab eo epistolas ¶ deferendas a se ¶ in Damascum ad synagogas ¶ id est, Iudaeorum congregaciones ibi manentes ¶ ut si quos inueniret huius viae ¶ scilicet, euangelicae legis ¶ viros ac mulieres, vincitos perducerent in Hierusalem ¶ ut sibi iuxta decretum pontificis punirentur. ¶ Et cum iter ageret, contigit ut appropinquaret Damasco. Et subito circumfulsit eum lux de caelo ¶ fuitque lux illa sensibilis, quam viderunt gradientes cum Paulo, ut infra habetur, & per circumfulgentiam istam sensibilem, insinuabatur, quod intellectualem luce fuit intus mox pertundendus, cuius necdum extitit capax ¶ & cadens in terram ¶ praepaore, stupore, & admiratione, nesciuit enim quid ei acciderit, aut quid circumfusio illa tam repentina atque insolita designaret ¶ audiuit vocem dicentem sibi. Saule Saule, quid me persequeris ¶ Tanta est dilectio & vnitas Christi ad suos fideles, qui & mysticum Christi corpus vocantur, ut quicquid boni aut mali fuerit illis irrogatum, sibi reputet factum. Quemadmodum in euangelio ait. Esuriui, & non dedistis mihi manducare, nudus fui & non operuistis me. Et item. Quod vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. Sic & p Zachari. denunciat. Qui tetigerit vos, tetiget pupillam oculi mei

Matt. 25.

Zacha. 2.

Itaque Paulus Christum in membris suis persequebatur, similiter omnes qui alios ad vicia trahunt aut scandalizant Christum persequuntur, nam illas evertunt animas, pro quibus suum sanguinem fudit Saluator. Propter quod ait Apostolus. Peccantes in fratres & percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis. 1. Cor. 8.

Qui dixit. Quis es domine? Qui me tam potenter ac subito prostrauisti, tam valde terruisti? Et ille. Ego sum Iesus Nazarenus, quem tu persequeris. Non dixit ego sum deus, vnigenitus dei, sed ego sum IESVS Nazarenus tanquam dicat. Humilitatem meam assume, & superbiæ tuæ squamas depone. Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Qui contra stimulum calcitrat, seipsum non stimulum lædit. Et quo fortius feruentiusque recalcitrat, eo se grauius vulnerat. Similiter vniuersis qui se Christo opponunt contingit, sibi enim nocent non illi, & quo magis in illum insaniunt, eo infelicius perire noscuntur. Itaque durum est contra stimulum calcitrare, id est, potenti ori resistere, cui qui resistit, nil proficit, sed penitus deficit. Et tremens corpore ac stupens mente dixit. Domine quid me vis facere? Christi maiestate cognita & experta, quem paulo ante inter descendentes in lacum æstimauit, miratus est vehementer, & de suo confusus errore, mentem quoque & carnem eius ingens horror concussit, moxque in verba perfectæ conuersionis ac plenæ obedientiæ prorupit dicendo. Domine quid me vis facere? Tanquam dicat. Tuum est imperare, meum parere. Quicquid placuerit tibi, iniunge, ad omnia sum paratus. Sic subditi superioribus suis dicere debent. Verum (vt ait Bernardus) plures sunt imbecilles, quibus cæci illius verba a superiori dici oporteat, quid vis faciam tibi. Iam ergo Paulus cœpit intus radio veritatis pertundi. Et dominus ad eum. Surge adhuc enim iacebat prostratus in terram. Surge etiam ab erroribus & peccatis, a crudelitate, a cœpto proposito vicioso & ingredi in ciuitatem Damascum & dicet tibi. Tibi a quodam discipulo quod te oportet

Luc. 18.

teat facere.] His verbis socialis vita commendatur, & declaratur, quod quæ a deo sūt, ordinata sunt, quodq; voluntas dei sit, vt homo ab homine instruatur, & q; volentes saluari, deuotos ac religiosos debeant visita

Prou. 18.

re audire, & sequi eorum consilium ac doctrinam. Etenim (sicut Salomon ait) frater qui adiuuatur a fratre, quasi ciuitas munita. [Viri autem qui comitabatur cum eo stabant stupefacti] de Pauli prostratione & humili loquutione, cælestisque lucis diffusionel. Audientes quidem vocem] Pauli, non Christi, secundum quod infra asserit Paulus. Viri qui mecum erant lumē viderunt, vocem autem non audierunt eius qui loquebatur mecum] neminem autem videntes] ad quem Paulus verba sua dirigeret, seipsos tamen & Paulum viderunt. [Surrexit autem Saulus de terra, apertisque oculis nihil videbat.] obfuscatus splendore lucis in q̄ oculos fixit, magis autem propter mentis raptum in deum, cuius i illo tāta fuit occupatio, quod exteriorā sensuum caruit vsu. Ad manum autem illum trahentes, introduxerunt Damascum] in tantum fuit in Paulo corporalis natura suis viribus destituta ex alteratione timoris, stuporis, & contemplationis interioris factę

Dan. 12.

quod per se proficisci non potuit. Sic enim & Daniel ait ad angelum: Domine i visione tua, dissolute sunt cōpages meę, & nihil i me remansit virium. [Et erat tribus diebus non videns] oculo corporali. & non māducauit neque bibit. Itanta fuit i eo eleuatio mentis ad deū, q; vires sensitivæ ac vegetatiuæ a suis actibus fuerunt suspensæ. Constat enim quod quanto anima intensius occupatur circa operationem vnus potentia, tanto plus in aliarum actibus potentiarum remittitur. Nempe infra hoc triduum creditur raptus fuisse vsque ad tertium cælum, vidisseque deum per speciem, & au-

1. Cor. 12.

disse arcana verba, quæ non licet homini loqui, quemadmodum in secunda ad Corin. protestatur epistola. In quo etiā triduo credit a spiritu sancto Euangelium di-

Gala. 1.

dicisse, prout ait ad Galatas. Neque ab homine ingens accepi illud, neq; didici, sed per reuelationē Iesu Christi

113

¶ Erat autem quidam discipulus Damasci nomine Ana-
 nias. Et dixit ad illum in visu dominus .i. in visione
 forsitan tempore somni. ¶ Anania. At ille ait. Ecce ego
 domine. ¶ Sic quoque deus frequenter (sicut in Gene. le
 gitur) ad Iacob in somno per angelum dixit. Iacob Iac- gen. 31.
 cob. Qui respondit. Adsum. ¶ Et dñs ad illum. Surge
 & vade in vicum q̄ vocatur rectus, & q̄re in domo Iu-
 dae Saulum nomine Tharsensem. ¶ Forte hospes Pauli
 vocatus est Iudas. Paulus quoque appellatur Tharsen-
 sis, q̄a a ciuitate Tharso extitit oriundus. ¶ Ecce enim
 orat. ¶ quasi dicat, Ne timeas quia non crudelitati, sed
 deuotioni & orationi intentus est, mutatus est in alium
 virum, factus est de lupo agnus, de Saulo superbo hu-
 milis Paulus. Porro cum Paulus a raptu præfato ad se
 ipsum redisset, deo gratias agens cepit orare. ¶ Et vi-
 dit Iipse Paulus in spiritali, ac imaginaria visione ¶ vi-
 rum nomine Ananiam introeuntem ad se, & imponen-
 tem sibi manus vt visum recipiat. ¶ Antequam enim A-
 nania corporalit̄ ad Paulum veniret, deus eius adue-
 tum Paulo i spiritu præmonstrauit, apparebatq; Pau-
 lo, quod Ananias manus sibi imponeret, vt reciperet vi-
 sum, qd & paulo post realiter gestum est. ¶ Respondit
 Ananias. Excusare se volēs. ¶ Domine audiui a mul-
 tis de viro hoc, quanta mala ¶ pœnalia ¶ fecerit sanctis
 tuis in Hierusalem. Et hic habet potestatem a principi-
 bus sacerdotum viciēdi omnes qui inuocāt nomen tu-
 um. Et dominus ad eum. Vade. Intrepidus ¶ quoniam
 vas electionis mihi est iste. .i. valde electum gratiæ re-
 ceptaculum. Est autem consuetudo linguæ hebrææ, vt
 omne alicuius susceptiuum, vas appelletur ¶ vt portet
 nomen meum. .i. prædicando insinuet ¶ coram genti-
 bus & regibus, & filiis Israel. Ego enim ostendam illi. ¶
 per præuiam reuelationem ¶ quanta oporteat cum pa-
 ti pro nomine meo. Scilicet, pro me ipso, vt per multas
 tribulationes probetur vas electum, & pœnas quas in-
 tulit sanctis, nunc deinum paciatur cū sanctis. ¶ Et abiit
 Ananias, & imponens ei manus dixit. Saule frater, do-
 minus misit me Iesus, vt videas. ¶ corporaliter ¶ & im-

I N A C T A A P O S. E X E G
plearis spiritu sancto. Id est, gratia implearis abundan-
tiori in susceptione baptismi, in quo gratia sacramenta-
lis confertur. Et confestim ceciderunt ab oculis eius
tanquam squamæ. Id est, maculæ quædam albæ, simi-
les lucentibus piscium squamis, quas quidam dicunt in
oculis Pauli causatas ab excelssimo illo lumine ipsum
cæcante. & visum. i. vsum oculorū. recepit, Et sur-
gens baptizatus est. Et cum accepisset cibum confor-
tatum, fuit valde debilitatum. Fuit autem cum dil-
cipulis. scilicet, Christianis. qui erant Damasci. du-
ctus ad eos per Ananiam. per dies aliquot, Et conti-
nuo. scilicet statim post baptismum. ingressus in sy-
nagogas prædicabat Iesum, quoniam hic est fili⁹ dei.
naturalis, consubstantialis, æternus, non adoptiuus.
Per hoc (sicut Rabanus ait) dat Paulus exemplum nõ
erubescendi mutare sententias, vt pateat veritas. Stu-
pebant autem omnes qui eum audiebant, & dicebant.
Nonne hic est qui expugnabat in Hierusalem eos qui in-
uocabant nomen istud? Et huc ad hoc venit, vt vinctos
illos. Id est, nomen istud in Damasco inuocantes. duce-
ret ad principes sacerdotum. Saulus autem magis con-
ualescebat. operando enim & loquendo quæ dei sunt
profecit in gratia, & feruor sanctus in ipso præualuit.
Nam sicut peccato gratia minoratur, sic actibus virtuo-
sis augetur. & confundebat Iudæos qui habitabant Da-
masci. Nam per scripturas legis ac prophetarum, eis
monstrauit venisse Messiam, nec quibant ei resistere. af-
firmans quoniam hic est Christus. mundi Saluator. Cū
autem implerentur dies multi, consilium fecerunt Iu-
dæi. in Damasco manentes. vt eum interficerent. cui
per rationem resistere non valebant. Solent enim duri
& incorrigibiles psequi eos a quibus redarguunt. No-
tæ autem factæ sunt Saulo. vel per fratrum intimatiõem
vlt per reuelatiõem diuinã. insidiæ eorū. Custodiebāt aut
portas. Damasci. die ac nocte. ministri præpositi Da-
masci. vt eū interficerent. nõ Iudæi sed ciues Damasci
et præpositus Aræ regis ad Iudæorum instantiam,

sicut ad Corinthios scribit Ap[osto]lus. Damasci p[re]positus gentis Aretę regis custodiebat ciuitatē Damascenorū vt me cōprehēderet. L Accipiētes autē eū discipuli nocte dimiserunt eum p[er] murum, submittentēs in sporta. Inō q[uo]d Paulus timeret mori, p[ro] Christo, sed quia maiorē pro ducere fructum in Ecclesia concupiuit. Ex quo etiam patet, q[uo]d interdū liceat hūanę industrię vti subsidijs, vt vitent pericula. L Cum autē venisset Hierusalē tenta uit se iungere discipulis, J oīs em̄ caro ad sibi similem iungit L & oīs timebant eum, non credentes quod esset discipulus. Barnabas autē apprehēsum eū duxit ad Apo stolos, & narrauit illis, quomō in via J versus Damafcum L vidisset d[omi]n[u]m J Iesum L & q[uo]d loquutus est ei, & quomodo in Damasco fiducialiter egerit in nomine Iesu Jeū cum grandi fiducia fideliter p[re]dicando. Scriptura hęc loquitur quasi Paulus statim post suā in Damasco baptizationem ac p[re]dicationem venisset Hierusalē sed obuiat, quod ipsemet de se scribit ad Galatas. Non Galatas. 1. veni inquit Hierosolymam ad antecessores meos Apostolos, sed abiī in Arabiam, & iterum reuersus sum Damascū. Deinde post annos tres veni Hierosolymam videre Petrum, & mansi apud eū diebus quindecim. Alium autē Apostolorū vidi neminem, nisi Iacobū fratrem domini. Ex quibus patescit quod bis p[re]dicauerit in Damasco, scilicet, primo statim post suum bap[ti]smum, & rursus postq[uam] ab Arabia esset ad eam reuersus antequam venisset Hierusalem. Alij autem affirmant q[uo]d cito post suam conuersionem venit Hierusalem. Si em̄ tam diu tardasset discipuli in Hierusalem bene percepissent conuersionem & p[re]dicationem ipsius, p[re]sertim in Damasco factam, nec eum in primo suo ad eos accessu vitassent. Veruntamen vt isti asserunt non reputatur tunc venisse Hierusalem, quia mox abiit. Hinc q[uo]d dictum est de fuga Pauli a Damasco, quidā referunt ad tēp[us] q[uo]d primo p[re]dicauit ibidē, aliī ad illud q[uo]d secūdo. L Et erat cū illis J puta discipulis atq[ue] Apostolis, saltē Petro & Iacobo Hierosolymitarū episcopo L intrans & exiens & fiducialiter agens in domino. Loquebatur quoque

IN ACTA APOS. EXEG.

gentibus] qui venerunt Hierusalem adorare, vel q̄s
 alibi reperit] & disputabat cum Græcis.] id est, Iude
 is ex græcia natis. omnibus his loquebatur de Christo
] Illi autem] videlicet, græci] quærebāt occidere eū.
 Quod cum cognouissent fratres, deduxerunt eum no-
 cte Cæsaream] ciuitatem Palestinæ] & dimiserunt
 Tharsum] urbē, de qua fuerat natus] Cōsiderantes em̄
 fratres] scilicet, Christiani inter quos fuit, quam vti-
 lis esset ecclesiæ pp̄ sapientiā sibi datam, curauerunt eū
 a morte subtrahere] Ecclesia qdē p̄ totā Iudæā & Sama-
 riā & galilæā habebat pacem] p̄statoris & temporis ita
 qd̄ fuit mente geta in deo, & ab hoīm p̄secutione gescēs
 Post persecutionem em̄ occisionem Stephani subsequē-
 tem, data est pax hæc Christianis a deo, qui post tem-
 pestatem tranquillum facit, & post fletum consolatio-
 nem infundit, & edificabatur in virtutibus, vno alium
 ad meliora prouocante, & spiritu sancto sibi in omni-
 bus, mansionem construente, ambulās de virtute in vir-
 tutem, de via ad patriam, de bono in melius,] in timo-
 re domini] filiali, sancto, & casto] & consolatio-
 nis replebatur] quæ tūc valde necessaria fuit, quādo
 deuotissimi Christiani omnes carnales consolationes
 spreuerunt. Consequenter ad enarranda principis Apo-
 stolorum gesta ac documenta, Lucas reuertitur.] Fa-
 ctum est autem Petrum dum pertrāsiret vniuersos] id
 est, fideles in Iudæa hinc inde celeriter visitaret eos in
 fide & gratia roborando, ac plurimos conuertendo] ve-
 nire ad sctōs] .i. Christianos valde v̄tuosos] qui habita-
 bant Liddæ] .i. in ciuitate sic dicta.] Inuenit aut̄ ibi ho-
 minem noīe Aeneā, ab annis octo iacentem in grabato,
 q̄ erat paralyticus] ideo ambulare non potuit, q̄a con-
 fractus] Et ait illi Petrus. Aenea sanet te dñs Iesus Chri-
 stus. Surge &] sterne tibi. Et continuo surrexit. Et vide-
 runt illū omnes qui erant Liddæ & Sarone] .i. in vrb̄
 bus istis] qui conuersi sunt ad dominum] nec hoc ex-
 p̄tuit leuitatis, quia infirmitas illa fuit incurabilis per
 naturam. Nec curatio eius fuit mirabilior quam mo-
 dus curandi, quod scilicet, ad vnius verbi] plationem

tantā infirmitas, tam subito atque totaliter, est repulsa. Petrus quoque sapientissime disseruit eis de Christo, & eius mysterijs atque miraculis, quibus auditis & visis crediderunt in Christum. ¶ In Ioppe autem ¶ civitate præantiqua ¶ fuit quædam discipula nominē Tabitha ¶ in Hebræo ¶ quæ interpretata dicitur Dorcas ¶ in Græco, in quo Lucas scripsit hunc librum, latine vero dicitur Damula, vel Caprea ¶ Hæc erat plena operibus bonis, & eleemosynis quas faciebat. Factum est autem in diebus illis, vt infirmata moreretur.

Quam cum lauisent, posuerunt eam in cœnaculo ¶ domus suæ. ¶ Cum autem prope esset ¶ .i. parum distaret ¶ Lidda ab Ioppe discipuli audientes, quia Petrus esset in ea, duos viros miserunt ad eum, rogantes ne pigriteris ventre ad nos. Et cum venisset duxerunt eum in cœnaculum. Et circumsteterunt eum omnes viduæ, flentes & ostendentes tunicas & vestes quas faciebat illis Dorcas ¶ vt per hoc Petrum ad compassionem suam, & ad suscitationem defunctæ inducerent ¶ Eiectis autem omnibus foras ¶ vt Christum sequeretur qui in suscitatione filia archisynagogi pene omnes eiecit.

Et item, vt in secreto liberius quieriusque oraret, & vt ostentatiōem doceret vitandam ¶ Petrus ponens ¶ .i. in terra humiliter figens ¶ genua, oravit ¶ cuius verba Lucas non recitat. Orando autem intellexit se spiritu reuelante interius exauditum. ¶ Et conuersus ad corpus dixit. Tabitha surge ¶ .i. tu corpus exanime, de nouo animare & viue ac surge de mortis sopore. Pars ergo pro toto est posita. ¶ At illa aperuit oculos suos, & viso Petro resedit. ¶ sicque sensu ac motu monstrauit se viuere, Et in isto rursus miraculo, modus agendi præclarus est. Nec enim Helias, nec Heliseus tam facilliter, tamque celeriter mortuos suscitauerunt, vt Petrus hanc fœminā. ¶ Dans aut̄ illi manum, erexit eam. Et cū vocasset sanctos ac viduas, assignauit eā viuam. ¶ ostendēs se eorū desiderio satisfecisse ¶ Notū aut̄ factū est p̄ vniuersam Ioppen, & crediderunt multi in dominū. ¶ Nā ꝑa suscitatio mortuorum, sola dei omnipotentis

Matth. 9.
Mat. 9.

fit potestate . Vnde ob aliorum conuersionem præsertim suscitata est fœmina ista, & etiam propter consolationem fidelium viduarum, alioquin tam sanctæ mulieri melius videretur non suscitari, quam ad vitam hanc miseram reuocari, nisi forte propter maius meritum eius . [Factum est autem vt dies multos moraretur in Ioppe, apud Simonem quendam coriarium.] vel vt alij dicunt curiarium . Vel quia coria parauit, aut curialis fuit . Aliq̄ etiam sic vocatur sine proprietate per nomen significata . Porro (secundum Bedam) per Tabitam hanc seu Damulam vel Capream, intelliguntur animæ virtutum studio altæ, quamuis hominum æstimatione viles . Damula quippe & caprea animalia sunt in natura similitima, sed magnitudine differentia, q̄ in sublimibus môtibus habitant, & de longinquo omnes qui veniunt vident . Vnde ab acumine visus Græce dorcades appellantur . Sic sancti meritis operum in excelsis habitantes, mentis contemplatione supernis intédunt ibique summa semper & cauta circumspectione inuigilant, & quid futurum sit, eisue accidere queat vigilanter perpendunt . Huiusmodi animarum si quæ per fragilitatem, aut ignorantiam lapsa fuerit in peccatum, continuo a viris perfectis ad vitam æratiæ reducitur .

¶ Elucidatio capituli decimi . Vir autem quidam

Articulus decimus-

Ostenso quemadmodum inter Iudæos prædicata sit fides Christiana, nunc declaratur qualiter inter gentiles cœperit publicari [Vir autem quidam erat in Cæsarea nomine Cornelius.] Tres famosæ vrbes fuerunt, nomine Cæsarea, quæ in sacris literis memorantur . Vna est Cæsarea vrbs Palestina in litore maris sita, q̄ olim Pirgos .i. turris Sratonis vocabatur, quam Herodes maior nobiliter extruēs, in honore Cæsaris Augusti, scilicet, Octauiani, nominauit Cæsaream, in qua habitauit iste Cornelius . Alia appellatur Cæsarea Philippi, ad radices montis Liba-

Matt. 16.